

տպագրութեան մէջ երեւցած էին. այսպէս օրինակի համար. էջ 72 կիր. հետեւելով Սամ. Անեցւոյ կը ճանչնայ երկու Ահարոն (Հարուն), ափրապետ, ցանկին մէջ նշոյնացուած են. էջ 162 Վարդան Վրդ. Հաղբատացի (+ 1191—4ին) նշոյնացուած է Վարդան Պատմիչին հետ, որ վարձանած է 1271ին, էջ 34, 36 «Վաւամ Բ», համարուած է Վաւամ Ե, Գոր եւն եւն:

Ար նշանակենք այսպիսի անուշագիր վրիպակներ՝ Մասնաժողովի ուշադրութիւնն հրաւրելու համար գործին լրջութեան վրայ: Քանի որ այսպէս աժանագին՝ դիրամանտելի կը ջանացուի ընել մեր նախնեաց գրուածքները, որ շատ գովելի է, անոր հետ պէտք է միանգամայն ուշագիր ըլլալ որ տարածուած ընագիրներն ընտիր ըլլան:

Հ. Ն. ԱՅԻՆԵԱՆ

Արքայ հօրն մերոյ Մովսէսի Դորքնացոյ Պատմութիւն հայոց: Տիգրս, տպ. Օր. Ն. Աղանանց, 1910. 80, էջ 422: Գրն 1 րթ.: [Հրտ. Գ. Գալստեանի, Թ. 40.]

Այս հրատարակութիւնը գրաւաճառ Գ. Գալստեանին է. Ղուկասեան Մատենադարանի Գ. հատորի հաստութեամբ նշն գրով եւ նշն դիրքով: Տարբերութիւնն գնոյն վրայ է միայն. մին 30 Կ. իսկ երկրորդը — 100 կոպէկ: Այս զարմանալի չէ սակայն նկատելով ձեռնարկութիւնները:

Գալստեան հիմ առած է իւր հրատարակութեան Տփղիսի 1881ի տպագրութիւնն (հմմտ. էջ 422) ճոխացրելով զայն միայն «Յատուկ անուանց ցուցակով»:

Հ. Ն. Ա.

Տիգրս ԱՅԻՆԻ ՀՐԱՉԵԱՆ. Իմ յեռողութիւններս: Փարիզ, տպ. Ներսէսեան, 1909, 80, էջ 180:

«Նկարին իր մահուընէն կամ ասպարեզէ քաշուելն յետոյ, կը թողու ընդ միշտ իր նկարը հասարակութեան առջեւ. հեղինակն իր գրքերը, բանաստեղծն իր բանաստեղծութիւնները. իսկ գերասանը ոչինչ կը թողու, բաց ի քանի մը քննադատական յօդուածներէ որոնցմէ միայն ապագան պիտի կարողանայ գաղափար կազմել գերասանին վրայ» (էջ 126):

Այսպէս կը նկատէ Տիգրս Այնիւ Հրաւրեայ, հայ բեմին հանրածանօթ եւ սիրելի զարդը՝ բեմական գործունէութեան արձագանգը յետիններու վրայ, որ համապատասխան է միանգամայն իրականութեան: Կենդանի նկարը՝ նկարուած բեմական տեսարանի վրայ՝ որչափ ալ կենդանի երանգներովն ըլլայ ոգեւորիչ եւ յափշտակիչ հանդիսականաց աչքերուն եւ սրտերուն, նման տուրջան՝ սակաւժամանակեայ է եւ վաղանցիկ. լուսաւոր է եւ զուարթացուցիչ միշտ: Հորդանիսի վրայ է արեգակը, բայց երբ կը սկսի խոնարհիլ՝ կը մթագնի այնուհետեւ տիւր եւ հուսկ յետոյ ամենակուլ խաւարի ծոցը կը ընկղմի ամէն շքեղութիւն. կ'իջնայ ժամանակի վարագոյրը՝ կը յափշտակէ տեսարանը աչքերէ:

Լրագրութիւնն միայն է, այո, որ կ'անմահացնէ զայն երկրորդ պատմութիւն մէջ:

Տիգրս Ա. Հրաւրեայի անունը անմահ է արգէն հայ թաղոնի պատմութիւն մէջ եւ կ'անմահանայ այսուհետեւ գործունէութեան յիշատակն ալ ինքնագիր, ինքնապատում «Թիւղղութիւններ», ու մէջ, ուր պատկերացած է կիսագրեան կեանք մը բնածին դերասանուհւոյ մը՝ բեմական պատկերի մէջ, ծնունդէն մինչեւ խոնարհող կեանքը (1859—1904), կիսագրեան պատմութիւն մը միանգամայն հայ բեմական կեանքի:

Տիգրս Հրաւրեայ թէպէտ «գրիչը անգոր զգացած է արտայայտելու իւր զգացումները, կենդանի գոյններով պատկերելու իւր անցեալի յիշատակները», բայց ոչ, այն խոնարհեցուցում մըն է լոկ՝ բղխած ազնիւ ամօթզածութենէ: Մեզ ներկայացուցած է նա իւր կեանքը շատ զգայուն գրչով, կենդանի զգածութիւններով: Ամէն հայ անհատ պարտական է խորին շնորհակալութիւն դէպ ի իւր սիրելի Հրաւրեայ այս թանկագին տողերուն համար, եւ դէպ ի բանաստեղծ Յ. Թուրանեան, որուն խնդրանքը ունեցած ենք այսօր՝ «մեր թատրոնի պատմութեան մէկ գլուխը»:

Տիգրս Հրաւրեայի կեանքը՝ անցուած ամբողջապէս բեմի վրայ, միանգամայն բեմական պատկեր մըն է բազմադոյն ճակատագրական տեսարաններով: Եւ զուգարկութիւն մ'է որ «Թիւղղութիւնը», սկիզբ առած ծննդեան թուականէն (1859, Մայիս 20) լոյս կը տեսնեն յիսնամեայ տարեշրջանէ մը ետքը (1909):

Տիգրսը գրիչը շատ սիրուն է եւ հրապարիչ, նկատողութիւնը արդարադատ եւ լուրջ: